

(1) שמות פרק כא פסוק לו

פי יגנב־איש שור או־שֶׂה וטָבְחוּ אוּ מְכָרוּ חֲמִשָּׁה בְּקָר יִשְׁלַם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאֶרְבַּע־צֶאֱנָן תַּחַת הַשֶּׂה:

(2) רש"י שמות פרק כא פסוק לו

חמשה בקר וגו', אמר ר' יוחנן בן זכאי חס המקום על כבודן של בריות שור שהולך ברגליו ולא נתבזה בו הגנב לנושאו על כתפו משלם ה' שה שנסאו על כתפו משלם ד' הואיל ונתבזה בו, אר"מ בא וראה כמה גדולה כחה של מלאכה שור שבטלו ממלאכתו ה' שה שלא בטלו ממלאכתו ד':

(3) דברי דוד על רש"י שם

ונראה דיש פלוגתא בזה דמצינו חילוק בין שור לשה וצריך טעם למה, דרבי יוחנן בן זכאי סבירא ליה דעיקר הדין הוא כמו בשור דמשלם המישה ואין אנו צריכים טעם למה כך כל שאין אנו יודעים טעם על זה כי גזירת מלך היא, אלא שאנו יכולים לתת טעם למה נפחת בשה מעיקר הדין, על זה אמר שיש טעם מחמת שהוא יתברך חס על כבוד הבריות שחס על כבודם דהיינו שעיקר הדין הוא חמישה מצד גזירת מלך אלא שבשה שיש בזוי להגנב לכך פטור בד', אבל רבי מאיר סבירא ליה דעיקר הדין הוא ד' כמו השה.

(4) אבן עזרא שמות פרק כא פסוק לו

כי יגנב, אמר רבי ישועה הוסיף השם על עונש השור יותר מן השה כי לא יוכל להסתיר השור כמו השה ולא יוכל לגנבו רק הרגיל יותר באומנות הגניבה והגאון אמר בעבור הנזק שיבא לבעל השור יותר מהשה כי בו יחרוש:

(5) רמב"ם, מורה נבוכים ג:מא

The more frequent transgressions and sins are, and the greater the probability of their being committed, the more severe must their punishment be, in order to deter people from committing them. For this reason one who stole a sheep had to pay twice as much as for other goods, i.e. four times the value of the stolen object, but this is only the case when he has disposed of it by sale or slaughter. As a rule, the sheep remained always in the fields, and could therefore not be watched so carefully as things kept in town. The thief of a sheep used therefore to sell it quickly before the theft became known, or to slaughter it and thereby change its appearance. As such theft happened frequently, the punishment was severe. The compensation for a stolen ox is still greater by one fourth, because the theft is easily carried out. The sheep keep together when they feed and can be watched by the shepherd, so that theft when it is committed can only take place by night. But oxen when feeding are very widely scattered . . . and a shepherd cannot watch them properly; theft of oxen is therefore a more frequent occurrence.

(6) רב ש ר הירש שמות פרק כא פסוק לו

Theft is a double crime, a crime against the individual rights of possession, and a crime against the general idea of respect for rights of property, under the protection of which the owner had left his property. This idea forms the basic principle on which the whole of civilised communal life rests. Without the presumption that the general public has respect for rights of property, no man could leave any movable property out of his sights for one moment. The thief accordingly has to pay the value of the theft, as restitution to the owner, and then again an equal sum for his contempt of the principle of general honesty against which he has offended.

But this public respect for the rights of possession has to be trusted to, in a greater degree, for cattle and sheep - animals which have to be put out to graze - than for all other property which is kept indoors. Moreover this trust in the general honesty of the public has to be greater in the case of cattle, which are left entirely in the open, than for sheep which are at least penned in at night.

7) שמות פרק כב

כא כַּלְאֲמָנָה וַיִּתּוֹם לֹא תַעֲנוּן:

כב אִם־עֵנָה תַעֲנֶה אֹתוֹ כִּי אִם־צֹעֵק יִצְעַק אֵלַי שְׁמַע אֲשַׁמַּע צִעְקוֹ:

כג וְחָרָה אַפִּי וְהִרְגַּתִּי אֶתְכֶם בְּחָרֹב וְהָיוּ נְשֵׁיכֶם אֲלֻמְנוֹת וּבְנֵיכֶם יִתְמָיִם:

8) רש"י שמות פרק כב

כא כל אלמנה ויתום לא תענון, הוא הדין לכל אדם אלא שדבר הכתוב בהווה לפי שהם תשושי כח ודבר מצוי לענותם :
כב אם ענה תענה אותו, הרי זה מקרא קצר גזם ולא פלי עונשו (והא דכתיב והיו נשיכם וגו' זהו אם צעק יצעק אבל באם לא יצעק לא פלי וק"ל) כמו (בראשית ד טו) לכן כל הורג קין גזם ולא פלי עונשו אף כאן אם ענה תענה אותו לשון גזום כלומר סופך ליטול את שלך למה כי אם צעק יצעק אלי וגו' :

9) שפתי חכמים על רש"י שם

דכל "כ"י" נתינת טעם היא אשלמעלה ועל כרחך צריך לומר דמקרא קצר הוא וכאלו אמר אם ענה תענה אותו סופך ליטול את שלך למה כי אם צעק וגו' כמו שפירש רש"י בעצמו:

10) רמב"ן שמות פרק כב פסוק כב

... לשון רש"י, ואיננו נכון, וגם העד שהביא לא העיד כן . . .

והנכון בעיני כי יאמר אם ענה תענה אותו רק צעוק יצעק אלי בלבד מיד אשמע צעקתו, איננו צריך לדבר אחר כלל, כי אני אושיענו ואנקום אותו ממך, והטעם, כי אתה לוחץ אותו מפני שאין לו מושיע מידך, והנה הוא נעזר יותר מכל אדם, כי שאר האנשים יטרחו אחרי מושיעים שיושיעום ואחרי עוזרים לנקום נקמתם, ואולי לא יועילו והצל לא יצילו, וזה בצעקתו בלבד נושע בה' וינקם ממך, כי נוקם ה' ובעל חמה (נחום א ב):

11) בראשית פרק ד פסוק טו

וַיֹּאמֶר לוֹ ה' לֵכֶן כְּלִי־הָרֶג קִין שְׁבַע־תִּיִם יָקָם . . .

12) רש"י בראשית פרק ד פסוק טו

לכן כל הורג קין, זה אחד מן המקראות שקצרו דבריהם ורמזו ולא פירשו, לכן כל הורג קין לשון גערה כה יעשה לו כך וכך עונשו ולא פירש עונשו:
שבעתים יוקם, איני רוצה להנקם מקין עכשיו לסוף שבעה דורות אני נוקם נקמתי ממנו

13) רמב"ן בראשית פרק ד פסוק כד

אבל פירוש "כל הורג קין" כפשוטו, שאמר השם, לכן כל אשר יהרוג את קין שבעתים יוקם ממנו, כי אעניש ההורג אותו שבעה על חטאתו, כי אני הבטחתי את קין שלא יהרג, בעבור יראתו אותי והתודותו לפני

14) אבן עזרא שמות פרק כב פסוק כב

ואמר כי אם צעק יצעק אלי, על היתום וכן דין האלמנה, רק היתום יתכן שיהיה קטן ולא ידע לדבר כמו האלמנה:

15) כלי יקר שמות פרק כב פסוק כב

אם ענה תענה אותו "אותם" מבעי ליה ומהו הכפל ענה תענה צעוק יצעק שמוע אשמע ובדרך הפשט נוכל לומר שלפעמים אדם מענה את היתום לבד ואמו אלמנה עיניה רואות וכלות ואין לאל להציל את בנה וע"י ענוי אחד מהם שניהם מעוניין ושניהם צועקים והקב"ה שומע לשניהם ומענישו בכפל שיהיו בניהם יתומים ואשתו אלמנה ועל צד הרמז נוכל לומר מאחר שהקב"ה אבי יתומים אם כן ודאי בכל צרתם לו צר כביכול לכך אמר אם ענה אז תענה גם אותו שהוא אבי יתומים והלא שניהם צועקים מדת הדין מקטרגת עליו למעלה והיתום צועק למטה והקב"ה הרחמן מקבל צעקת שניהם: